

Jaaroverzicht activiteiten 2023

16 maart 2023, Goethe Institut Amsterdam

Gesprek: **Dirigent Hartmut Haenchen, 80 – eine musikalische Biografie**

Dirigent Hartmut Haenchen in gesprek met dramaturg Klaus Bertisch

Hartmut Haenchen werd 21 maart 1943 in Dresden geboren. Hij begon zijn muzikale carrière als lid van het Dresdner Kreuzchor. Hij studeerde directie en zangkunst aan de Hochschule für Musik Carl Maria von Weber in Dresden. Zijn eerste functie was dirigent van de Robert-Franz-Singakademie in Halle en van het Staats Symfonieorkest Halle in 1966.

In de jaren 1972-73 debuteerde hij bij de Deutsche Staatsoper in Berlijn.

In 1986 werd Haenchen muzikaal directeur van de Nederlandse Opera in Amsterdam, chef-dirigent van het Nederlands Philharmonisch Orkest en het Nederlands Kamerorkest.

In 1996 werd hij benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

In 1999 legde hij zijn functie neer. Hij kwam met enige regelmaat als gastdirigent terug in Amsterdam. Tot 2014 heeft hij alle reprises van de Ring-cyclus geleid.

Onder zijn leiding begeleidde het Nederlands Philharmonisch Orkest de opera, gaf ook symfonische concerten en ging op tournee in het buitenland.

Er was een overvolle zaal geïnteresseerden aanwezig – ook veel jonge mensen.

Het boeiende gesprek gaf aanleiding voor veel vragen uit het publiek en een goede discussie.

30 maart 2023, Deutsche Internationale Schule Den Haag

31 maart 2023, Goethe Institut Amsterdam

Boekpresentatie: **Der Briefwechsel zwischen Ingeborg Bachmann und Max Frisch: „Wir haben es nicht gut gemacht“**

Een gesprek tussen **Thomas Strässle** (uitgever) en **Barbara Mariacher** over De briefwisseling tussen Ingeborg Bachmann en Max Frisch.

Tussen 1958 en 1962 waren zij een paar: Ingeborg Bachmann de gevierde dichteres en auteur, die net een relatie met Paul Celan beëindigd had en Max Frisch, succesvol romancier en toneelschrijver.

De circa 300 brieven belichten het leven, lief en leed van een van de meest bekende paren van de Duitstalige literatuur.

Nabijheid en afstand, bewondering en rivaliteit, jaloezie, vlucht impulsen en angst voor verlies, maar ook de problemen van werken in een gezamenlijke woning en de spanning tussen schrijversbestaan en het samenzijn: de thema's van de autobiografische getuigenissen zijn oneindig.

De brieven "Wir haben es nicht gut gemacht" zijn intieme mededelingen en tegelijk wereldliteratuur.

Prof. Dr. Thomas Strässle is tegenwoordig hoogleraar voor moderne Duitse en vergelijkende literatuurwetenschap aan de Universiteit van Zurich en leidt het vakoverschrijdende Y Instituut aan de Hochschule der Künste Bern. Daarnaast is hij president van de Max Frisch-Stiftung aan de ETH Zürich en jurylid van de Ingeborg Bachmann- Preis in Klagenfurt.

Dr. Barbara Mariacher studeerde germanistiek en geschiedenis in Innsbruck, Heidelberg en Wenen. Sinds 2003 geeft zij les aan de universiteiten van Leiden, Utrecht en Amsterdam. Zij houdt zich bezig met de Duitstalige literatuur en is gespecialiseerd in Oostenrijkse literatuur na 1945.

Beide avonden waren zeer goed bezocht door een geïnteresseerd en competent publiek.

24 april 2023, Den Haag, Ambassade van de Bondsrepubliek Duitsland

Reeks Duits-Nederlandse dialogen

Herdenkingscultuur in Duitsland en Nederland

Hetty Berg en Joël Cahen in gesprek met Hanco Jürgens

Hetty Berg is sinds april 2020 directeur van het Joods Museum Berlijn. Daarvoor werkte ze meer dan 30 jaar in verschillende functies bij het Joods Historisch Museum in Amsterdam. Haar werk en onderzoek richt zich op museumstudies, Joodse cultuurgeschiedenis en Joden in Nederland.

Joël Cahen was van 2002 t/m 2015 directeur van het Joods Historisch Museum en de Hollandse Schouwburg. Onder zijn leiding kon het Joods Historisch Museum samen met de Hollandse Schouwburg en de Portugese Synagoge uitgroeien tot het Joods Cultureel Kwartier.

Hanco Jürgens is onderzoeker en stafid van het Duitsland Instituut Amsterdam en fellow van het Montesquieu Instituut in Den Haag. Hij is een frequent commentator van Duitse politiek en Europese zaken in Nederlandse media zoals "Met het oog op morgen", VPRO Bureau Buitenland, Nieuwsuur en "Een vandaag".

Berg en Cahen spraken over de Joods-Nederlandse herinneringscultuur, de verschillen tussen de Nederlandse en Duitse omgang met de geschiedenis en tussen de joodse musea in Amsterdam en Berlijn.

25 april 2023, Amsterdam Spui 25
Nederlands-Duitse cultuurdialogen
Hetty Berg & Sasha Waltz

Tijdens de Nederlands-Duitse cultuurdialogen brengen wij Nederlandse en Duitse kunstenaars en cultuurmakers bij elkaar om te spreken over hun werk en inspiratie, maar ook over het cultuurlandschap in beide landen. Welke thema's houden cultureel Duitsland en Nederland bezig? Waar kunnen wij van de ander leren?

In de eerste editie volgt een dialoog tussen **Hetty Berg**, directeur van het Joods Museum in Berlijn en **Sasha Waltz**, oprichter van het internationale dansgezelschap "Sasha Waltz en guests". Zij spraken over de specificiteit van de Berlijnse cultuurscene en hoe het staat met het culturele klimaat in Nederland en Duitsland, met de waardering van cultuur en de inbedding ervan in de samenleving. Wie zijn de inspirerende voorbeelden en hoe staat het met de cultuuruitwisseling tussen beide landen.

Wat is het snijvlak tussen dans en musea en hoe ziet de toekomst van de culturele betrekkingen eruit?

Een bijzondere, drukbezochte avond door de diepgaande gesprekken en de aangrijpende filmscenes van Sasha Waltz.

8 juni 2023, Den Haag, Ambassade van de Bondsrepubliek Duitsland

13 juni 2023, Amsterdam Goethe Instituut

Lezing en gesprek over het boek: "Zo ver het oog reikt – over het strand van Europa"

Bettina Baltschev is schrijver en radiojournaliste voor onder meer ARD en Deutschlandfunk. Zij ging in Den Haag in gesprek met **Kerstin Schweighöfer**, journaliste voor ARD, Deutschlandfunk, Der Standard in Wien und Kunstmagazin Art.

In Amsterdam sprak zij met **Margot Dijkgraaf**, literatuurcriticus (NRC), auteur en moderator. Zij was oprichtster van het academisch-cultureel centrum Spui 25.

Op Schiermonnikoog begint **Bettina Baltschev** haar reis langs acht stranden in Europa. Van Scheveningen en Oostende tot aan Benidorm en Lesbos. Baltschev vertelt over schrijvers en kunstenaars die zich in het heden en verleden hebben laten inspireren door de aantrekkingskracht van het strand. Zij observeert de steeds veranderende landschappen en de mensen die ze er tegenkomt, en vertelt soms vrolijke soms ontroerende verhalen over ware en fictieve, gelukkige en tragische lotgevallen op het strand. Aan de rand van onze wereld.

De "Frankfurter Allgemeine Zeitung": Haar elegante stijl en intellectuele diepgang doen denken aan Susan Sontag.

Met name in Amsterdam wist de auteur de luisteraars te betoveren mede door de uitstekende moderator. Bij prachtig zomerweer kon de lezing in de tuin van het Goethe Instituut plaats vinden.

20 juni 2023, Den Haag, Borderkitchen

21 juni 2023, Amsterdam, Goethe Instituut

Hans Jürgen Balmes: De Rijn- biografie van een rivier

De auteur ging in gesprek met **Anna Seidl**

Hans Jürgen Balmes is behalve uitgever bij S. Fischer Verlag in Frankfurt ook schrijver en vertaler van poëzie uit het Engels. De Rijn speelt al lang een belangrijke rol in zijn bestaan. Als kind voer hij door de rivier in de kano van zijn vader, en hij wandelde- aangetrokken door de sereniteit van de stroom en de dieren die op en in het water leven- diverse keren naar de plek in de Alpen waar de Rijn ontspringt.

Anna Seidl is literatuurwetenschapper en docente (Duitsland- en Scandinavië studies) aan de UVA. In het boek gaat het over de geschiedenis maar ook over de biologie van de Rijn. Een enorm boeiend boek en geweldig goed gemodereerd door Anna Seidl.

11 september 2023, Den Haag, Crossing Border

Simon Goodman: The search for my Family's Art Treasures stolen by the Nazis

Met de spreker gaat **Lorena de Vita** in gesprek

Kort na de tweede wereldoorlog werd **Simon Goodman** in London geboren. Na zijn schooltijd studeerde hij aan de Universiteit München. Na de dood van zijn vader in 1994 begon hij de nalatenschap van zijn familie op te sporen die tijdens de Holocaust verloren was gegaan. Sindsdien heeft hij honderden kunstwerken van de beroemde "Gutmann" verzameling weten op te sporen en terug te krijgen die over vele landen verstrooid was. Zijn familie bereikte de eerste grote restitutie in Nederland sinds de naoorlogse jaren en hielp daarmee de officiële politiek te veranderen. Sinds de publicatie van zijn indrukwekkende boek "De Orpheus Clock" gaf hij lezingen in de Verenigde Staten en in veel Europese landen.

Lorena de Vita is docente Geschiedenis Internationale Betrekkingen aan de universiteit Utrecht waar zij het onderzoeksproject "Holocaust Diplomacy: The Global Politics of Memory and Forgetting" leidt.

De interesse in de lezing was enorm en het was zo spannend als een detective.

1 oktober 2023, Amsterdam, Theater Perdu

Hommage aan Barbara Köhler – 42 vensters op Warten auf den Fluss

Een programma rond de Duitse dichtster **Barbara Köhler** (11 april 1959- 8 januari 2021) waarbij speciale aandacht aan de poëziebundel “42 vensters op Warten auf den Fluss”, een uitgave van Terras, Perdu en Poeziëcentrum wordt geschonken.

Vertaler Ton Naaijkens en dichters Anneke Brassinga en Dorien de Wit onder begeleiding van Terras-redacteur Anna Eble gingen met elkaar in gesprek over Barbara Köhlers bundel, het vertalen van haar poëzie en nieuw werk dat aansluit bij dat van haar.

Barbara Köhler was een vooraanstaande Duitse dichtster, essayist en vertaalster. Haar laatste publicatie waren haar tekstinstallaties “42 vensters op Warten auf den Fluss”.

Ton Naaijkens is essayist en vertaler, redacteur van Filter en bij gelegenheid van Terras, tijdschrift voor internationale literatuur. Hij was tot 2019 hoogleraar Duitse Literatuur & Vertaalwetenschap aan de universiteit Utrecht.

Anneke Brassinga studeerde vertaalkunde in Amsterdam en was daarna werkzaam als literair vertaler en tevens als schrijver. In 2008 ontving zij de Constantijn Huygens-prijs voor haar gehele oeuvre, in 2015 de P.C. Hooft-prijs.

Dorien de Wit is kunstenaar en schrijver. Zij tekent en maakt collages, video's en (audio-) wandelingen. Zij publiceert poëzie, kort proza en essays in literaire kunsttijdschriften. Haar bundel “eindig de dag nooit met een vraag” werd bekroond met de Poëziedebuutprijs 2022.

Anna Eble is vertaler, tolk en redacteur van Terras. Ze is voorzitter van het “Europäisches Laboratorium”, een literaire organisatie in Duitsland die lezers en schrijvers samenbrengt om erover na te denken hoe via de literatuur, via langzaam en aandachtig lezen, grenzen opgeheven kunnen worden.

In dit werk speelt “wachten op de stroom” een belangrijke rol. Köhler liet zich inspireren door het landschap van de rivier de Emscher: met voordrachten van gedichten uit Köhlers bundel, nieuw werk van Dorien de Wit en Anneke Brassinga en een nagesprek onder leiding van presentator-redacteur Anna Eble.

19 oktober 2023, Eye-Filmmuseum Amsterdam

Première: film van Wim Wenders over de kunstenaar Anselm Kiefer

Een prachtige documentaire in 3D. De inleiding werd gehouden door

Barbara Bos, hoofdtentoonstellingen in het Museum Voorlinden, Wassenaar. Haar boeiende inleiding was een perfecte introductie in de film.

16 november 2023, Den Haag Huis, Schuylenburch

De ambassadeur van de Bondsrepubliek Duitsland en het bestuur van het Genootschap Nederland Duitsland nodigen uit voor de viering van het 70-jarig jubileum van het Genootschap Nederland Duitsland.

Tijdens de middag hield **Arnon Grunberg** de feestrede “Deutschland - ein Kurort” en werd de **Cultuurprijs Nederland Duitsland 2023** uitgereikt, muzikaal begeleid door **Mitsuko Saruwatari**.

De cultuurprijs ging naar **Prof. Friso Wielinga**, van 1999-2021 directeur van het Haus der Niederlande aan de Westfaalse Wilhelms-Universiteit in Münster.

Ook werd de “**Actiegroep Duits**” voor haar verdienste om de Duitse taal met de Innovatieprijs Nederland Duitsland 2023 geëerd. Het is een gezamenlijk initiatief van de Duitse Ambassade in Den Haag, het Duitsland Instituut Amsterdam, de Duits -Nederlandse Kamer van Koophandel, het Goethe Institut Niederlande en de Zentralstelle für das Auslandsschulwesen.

13 december 2023, Wassenaar Museum Voorlinden

Rondleiding tentoonstelling: Anselm Kiefer

Dankzij zijn eigenzinnige beeldtaal, vol verwijzingen naar geschiedenis, mythologie en literatuur, groeide Anselm Kiefer (1945) uit tot een van de grootste kunstenaars van onze tijd. Zijn werk is een lust voor het oog en prikkelt het brein. Hij denkt groot, werkt op monumentale schaal met ongebruikelijke materialen en deinst er niet voor terug om de ongemakkelijke vragen van het leven te stellen. Tijdens zijn solotentoonstelling “Bilderstreit bij Voorlinden” waren zijn intrigerende schilderijen, sculpturen, kunstenaarsboeken en installaties te zien.

Er werden twee rondleidingen door de tentoonstelling georganiseerd.

De interesse was enorm en de tentoonstelling was werkelijk indrukwekkend.